

กลวิธีการร้องเพลงอีแซว: กรณีศึกษาศิลปินแห่งชาติ ขวัญจิต ศรีประจันต์

The E – Saew sing strategy: case study of national artist Kwanjit Sriprajan

วราพงษ์ ชิดปรังค์*

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ชีวิตประวัติ ผลงานแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ 2) วิเคราะห์ กลวิธีการร้องเพลงอีแซวของแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพประชากรได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการร้องเพลงอีแซวในรูปแบบของแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า 1) แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ เป็นศิลปินเพลงพื้นบ้านผู้มีความรอบรู้ เชี่ยวชาญ และชำนาญการในกระบวนการร้องการแสดงเพลงพื้นบ้าน ภาคกลางหลากหลายชนิด โดยการเรียนรู้เบื้องต้นจากวิธีการครูพักลักจำจนกระทั่งได้รับการฝึกหัดถ่ายทอดจากครูไสว วงษ์งาม และครูบัวผัน จันทรศรี ตลอดจนครูเพลงพื้นบ้านที่ได้แสดงร่วมกันหลายท่าน ผลงานด้านเพลงพื้นบ้านมีปรากฏต่อสาธารณชนทั้งในรูปแบบของการแสดงในโอกาสต่าง ๆ ทั้งงานราชการและงานของประชาชนทั่วไป และการถ่ายทอดให้แก่เยาวชน นักเรียน นักศึกษาทั้งในสถาบันการศึกษา และนอกสถาบัน นอกจากนี้ยังเป็นวิทยากรในการบรรยาย สาธิตการแสดง เพลงพื้นบ้านให้กับองค์กรต่าง ๆ เป็นคลังความรู้

ที่สำคัญของข้อมูลเพลงพื้นบ้าน จึงได้รับยกย่องให้เป็น ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดงเพลงพื้นบ้าน (อีแซว) ประจำปีพุทธศักราช 2539 2) กลวิธีการร้องเพลงอีแซว ของแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ มีเอกลักษณ์โดดเด่น เฉพาะตัวอันประกอบด้วยกระแสเสียงที่ตั้งกังวาน ออกเสียงอักขระชัดเจน มีสำเนียงเหน่อแบบชาวสุพรรณ มีการเอื้อนที่มีหลักการใช้เสียงซึ่งสอดคล้องกับหลักการ ขับร้องเพลงไทย แต่แฝงไว้ด้วยสำเนียงเพลงพื้นบ้าน อย่างผสมผสานกลมกลืน บทกลอนมีการคัดเลือกคำ ที่มีความหมาย โดยมากมักเป็นคำไทยแท้ ฟังง่าย เข้าใจง่าย สื่อสารกับผู้ฟังได้ดี มีสัมผัสไพเราะ เหมาะสม กับยุคสมัยมีศิลปะในการเล่นมุขตลกไม่หยาบคาย มีหลักการร้อง 3 ประการ ประกอบด้วย การขึ้นเพลง การร้องเนื้อเพลง และการลงเพลง ซึ่งการร้องเนื้อเพลงนั้น แบ่งออกเป็น 5 รูปแบบ ตามลักษณะเนื้อหาของบทร้อง คือ บทไหว้ครู บทเกริ่น บทประะ บทอวยพร และบทลา ลักษณะพิเศษอีกอย่างหนึ่งคือ การดันเพลงได้อย่าง ไพเราะคมคาย ช่วยสร้างอารมณ์ให้ผู้ชมผู้ฟัง โดยมี หลักการ ดังนี้ คือ ฝึกสังเกต ตั้งวัตถุประสงค์ ใช้คำง่าย มีสัมผัสและมีความหมาย กำหนดโครงเรื่องและคำลง

* หลักสูตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาดุริยางคศิลป์ไทยสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

การเดินทางไกลหลายร้อยกิโลเมตร ตั้งแต่จังหวัดสุพรรณบุรี มาถึงจังหวัดสุพรรณบุรี และจุดดีในแต่ละบท สอดแทรกอารมณ์ขัน สร้างสรรค์จากเพลงเก่า

คำสำคัญ: กลวิธีการร้อง เพลงอีแซว ขวัญจิต ศรีประจันต์

Abstract

The purposes of this thesis was to study 1) on the biography and success of Mae Kwanjit Sriprajan 2) analysis on strategy to sing E-Saew song of Mae Kwanjit Sriprajan, Research using qualitative population research, The 7 honor qualification people in E-Saew singing as Mae Kwanjit Sriprajan's pattern by gathering information from relevant documents and interviews. analyzing information by using content analysis.

The results were as follows: 1) Mae Kwanjit Sriprajan is a folk artist who has specialized knowledge and expertise in the process of singing the folk songs of central region with diverse songs. She was learning the basic by recognized from teacher while they sing or teaching other, until she has been trained by Sawai Wongngam and Buapan Chansri, as well as folk music teacher who has performed with her. The E-Saew folk music has appeared publicly in the form of performances on various occasions, both government and the general public It's also convey to the young students in the institution and outside the institution. She was also a lecturer and shows her folk songs to various organizations. Her knowledge on E-Saew folk song is the important

source of information of the folk song. She has been honored as a National Artist in folk arts performances (E-Saew) for the year 1996. 2) The E-Saew singing strategies of Mae Kwanjit Sriprajan are unique identity, consisting of a resonant intonation with clearly pronouncing voiced. She has a folksy accent with a rural accent as people from Supanburi province. She also has uttered with principles use of sound, in accordance with the principles singing Thailand folk song but also conceal with a rural accented harmoniously in her folk songs. The poems or lyrics are selected word with meaning; usually use the real Thai words, sounds simple, easy to understand, well communication with the audience and appropriate to the era. She always has art to sing E-Saew song with joke by using polite word. The singing principles are 3 factors including; the beginner factor, singing lyric factor and finishing factor. The singing lyric factor divided into five patterns according to the content of the lyrics including teacher respective chapter, introductory chapter, confront chapter, finishing chapter and a greeting chapter. She also can improvisation song with melodic poetically and helped to create and fill poetic flavor to the audience, with the principles are the observation training and to set objectives. Using a simple touch word and meaningful and set a beautiful storyline and finishing down. She sings from her heart and extemporaneous from what her seeing with prominent point, joke and humorous depictions that created from the old song.

Keywords: Strategies singer The E-Saew Kwanjit Sriprajan

บทนำ

เพลงพื้นบ้านเป็นภูมิปัญญาของคนไทยในแต่ละท้องถิ่นซึ่งคิดประดิษฐ์ขึ้นเพื่อความบันเทิงและช่วยผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยจากการทำงาน ช่วยสร้างกำลังใจกำลังกายให้สามารถทำกิจการงานทั้งหลายสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีทั้งยังช่วยสร้างพลังความสามัคคีให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น นอกจากนี้เพลงพื้นบ้านยังสอดแทรกความรู้สึกรักนึกคิดถึงวิญญาณความเชื่อ ความศรัทธาคุณธรรมจริยธรรมอันดีงามในวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยในท้องถิ่นนั้น ๆ เพลงพื้นบ้านจึงเป็นบันทึกวิถีชีวิตของชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่นสะท้อนให้เห็นมุมมองทัศนคติค่านิยมความเชื่อ ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมผ่านคำประพันธ์และทำนองเพลงอันเรียบง่ายตรงไปตรงมาแต่ลึกซึ้งกินใจ

เพลงพื้นบ้านภาคกลางจะแสดงออกมาในรูปแบบของการร้องเป็นส่วนใหญ่มีสำเนียงภาษาท้องถิ่นเป็นเอกลักษณ์ โดยมากมีเนื้อหาเกี่ยวกับการเกี่ยวพาราสี ร้องโต้ตอบกันระหว่างชายหญิง ใช้คำสองแง่สองง่าม มุ่งเน้นความสนุกสนานเป็นหลัก เพลงพื้นบ้านภาคกลางมีอยู่หลายประเภทแยกตามวัตถุประสงค์ของเพลง และตามโอกาสที่ใช้แสดง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นแหล่งเพลงพื้นบ้านที่สำคัญแห่งหนึ่ง เป็นเมืองที่นิยมร้องเล่น เพลงพื้นบ้านกันมาตั้งแต่อดีต แหล่งประชุมเพลงพื้นบ้านที่ใหญ่ที่สุดและเป็นที่รู้จักกันดี คือวัดป่าเลไลยก์ ในเทศกาลไหว้พระหลวงพ่อดำ เพลงพื้นบ้านซึ่งถือได้ว่าเกิดขึ้นมาจากวงเพลงในงานไหว้พระหลวงพ่อดำ วัดป่าเลไลยก์ คือ เพลงอีแซว มีทำนองจังหวะเร็ว กระชั้น สนุกสนาน ผู้ร้องสามารถร้องสอดแทรกได้ตลอด โดยเนื้อหาส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะของการกระแซะแซะเหย้าเหยียนให้ครึกครื้น สนุกสนาน ทำให้ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย มีการฝึกหัดถ่ายทอดจนสร้างให้เกิดพ่อเพลงแม่เพลงที่มีความเชี่ยวชาญหลายท่าน โดยเฉพาะ

แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดงเพลงพื้นบ้าน (อีแซว)

แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ เป็นแม่เพลงที่มีไหวพริบปฏิภาณ และมีสำนวนกลอนคมคายเป็นที่จับใจของผู้ชมมากด้วยอารมณ์ขันและมุขตลก สามารถนำเหตุการณ์ปัจจุบันมาแต่งเป็นบทร้องเพลงอีแซวพร้อมทั้งสอดแทรกเนื้อหาด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้ชมผู้ฟังได้อย่างมีศิลปะ มีปฏิภาณกวีในการด้นกลอนสด ได้อย่างยอดเยี่ยมเป็นที่ประทับใจผู้ชมทุกวัย ทำให้มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับทั่วประเทศจนกลายเป็นสัญลักษณ์แม่เพลงพื้นบ้านแห่งจังหวัดสุพรรณบุรีกล่าวได้ว่า แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ เป็นผู้ที่ทำให้เพลงพื้นบ้านกลับมาได้รับความนิยมอีกครั้งหนึ่ง โดยเฉพาะในจังหวัดสุพรรณบุรีนั้น มีการร้องเล่นเพลงอีแซวกันอย่างแพร่หลาย แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ ได้ใช้ความรู้ความสามารถในการแสดงเพลงพื้นบ้านรับใช้สังคมอยู่ตลอดเวลา

จากคุณสมบัติดังกล่าว ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในด้านการร้องเพลงอีแซว ซึ่งนอกเหนือจากน้ำเสียงที่ไพเราะแล้ว กลวิธีการขึ้นเพลง การร้องเนื้อเพลง การลงเพลง และการด้นเพลง มีเอกลักษณ์ควรค่าแก่การศึกษาค้นคว้า เพราะกลวิธีเหล่านี้ทำให้ผู้ชมผู้ฟังเกิดสุนทรีयरสและจินตนาการคล้อยตาม เกิดความบันเทิงสนุกสนาน ทำให้ คำเอื้อนคำร้องการขึ้นเพลงให้ชวนฟัง การลงเพลงให้ชวนติดตาม สร้างอารมณ์ร่วมให้แก่ผู้ชมผู้ฟัง เป็นผู้รอบรู้แตกฉานสามารถว่าเพลงได้ฉับไวเหมือนอัตโนมัติมีทั้งเพลงหลักของครูเป็นต้นทุนและเพลงที่ตัวคิดประดิษฐ์ขึ้นมาร้องในทันทีทันใดทั้งยังมีถ้อยคำสำนวนเยียบแหลมคมคายอยู่ในตัวนอกจากนี้รูปแบบในการถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์ในสถาบันการศึกษาก็ยังใช้กลวิธีเหล่านี้ให้เหมาะสมกับศิษย์แต่ละคน และที่สำคัญคือสามารถใช้วิธีการร้องอันเป็นเอกลักษณ์นี้ในการร้องเพลงพื้นบ้านสื่อสารกับผู้ชมผู้ฟังได้ทุกยุคทุกสมัย เรียกได้ว่าท่านใช้เพลงพื้นบ้านขับเคลื่อนให้คนยุคใหม่เข้าใจวิถีคนยุคเก่าและสื่อสารให้คนยุคเก่าเข้าใจใน

พัฒนาการของวิถีแห่งคนรุ่นใหม่ที่ผันเปลี่ยนไปตามกระแสแห่งโลกเทคโนโลยี ได้อย่างคมคาย เข้าใจง่าย แต่ได้อรรถรส ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรจะศึกษาเก็บรวบรวมและบันทึกข้อมูลในเรื่องกลวิธีการร้องเพลงอีแซวในรูปแบบการร้องของแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ เพื่อเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาชีวประวัติและผลงานของแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์
2. เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการร้องเพลงอีแซวของแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากร ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการร้องเพลงพื้นบ้านภาคกลาง (เพลงอีแซว) จำนวน 7 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) บุคคลที่เข้าร่วมฝึกหัดการร้องเพลงอีแซวพร้อมกับแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ จำนวน 3 คน คือนายสุจินต์ ชาวบางมด นายเทียม เกื่อนสุริยา และนางสำเนียง ชาวปลายนา 2) ลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดจากแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ จำนวน 4 คน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บัณฑิต สุพรรณยศ ครูศรีอัมพร ประทุมพันธ์ อาจารย์วรรณ แก้วกว้าง อาจารย์สุเทพ อ่อนสอาด

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ มี 1 ชุด ได้แก่ แบบสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ศึกษาชีวประวัติแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ การเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนนี้ใช้วิธีการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์

2) ศึกษากลวิธีการร้องเพลงอีแซวโดยการทบทวนการร้องเพลงอีแซวกับแม่ขวัญจิตศรีประจันต์ ทำการบันทึกโน้ตเพลงรูปแบบการร้องเพลงอีแซวและ

ตรวจสอบความถูกต้องของท่วงทำนอง โดยบันทึกโน้ตในระบบโน้ตสากล ทำการบันทึกโน้ตเพลงรูปแบบการร้องเพลงอีแซว และตรวจสอบความถูกต้องของท่วงทำนอง โดยบันทึกโน้ตในระบบโน้ตสากล รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากสถานที่ต่าง ๆ พร้อมทั้งสัมภาษณ์บุคคลผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการร้องเพลงอีแซว ซึ่งได้ร่วมฝึกหัด ร่วมแสดงและได้รับการถ่ายทอดจากแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ โดยศึกษาลักษณะการร้องเพลงอีแซว อันประกอบด้วย 1) การขึ้นเพลง 2) การร้องเนื้อเพลง 3) การร้องลงเพลง และรูปแบบการร้องเนื้อเพลง ทั้ง 5 รูปแบบ การเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนนี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลผู้เกี่ยวข้อง กับบริบทของการเพลงอีแซว

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากเอกสารและข้อมูลภาคสนามมารวบรวม ศึกษาวิเคราะห์และจัดหมวดหมู่ในประเด็นหัวข้อ ดังต่อไปนี้

3.1 ชีวประวัติและผลงานของแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ ในประเด็น 1) ชีวประวัติ 2) การศึกษา 3) สภาพครอบครัว 4) ด้านการถ่ายทอด 5) ผลงานที่ได้รับเกียรติคุณ

3.2 วิเคราะห์กลวิธีการร้องเพลงอีแซว กรณีศึกษาแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ โดยศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์บุคคล ตามประเด็น ดังนี้ 1) การขึ้นเพลง 2) การร้องเนื้อเพลง ประกอบด้วย บทไหว้ครู บทเกริ่น บทประ บทลา บทอวยพร 3) การลงเพลง 4) การดันเพลง

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาชีวประวัติและผลงานด้านเพลงพื้นบ้านภาคกลางของแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์พบว่าแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ เป็นชาวสุพรรณบุรีโดยกำเนิด เกิดในครอบครัว ซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรม เดิมชื่อเกลียว เสริมกิจ เกิดเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2490

เป็นบุตรคนโตของนายอึ้งและนางปลัด มีน้องสาว 2 คน จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัด พังม่วง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ปัจจุบัน มีอายุ 68 ปี มีความรู้ในด้านการเป็นช่างทำผมและรับจ้าง ตามหมู่บ้านใกล้เคียง มีโอกาสได้ฝึกหัดร้องเพลงพื้นบ้าน เมื่ออายุได้ 15 ปี กับครูไสว สุวรรณประทีป (ไสว วงษ์งาม) และครูบัวผัน จันทรศรี ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (เพลงพื้นบ้าน) พุทธศักราช 2533 ในช่วงแรก แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ ฝึกหัดโดยวิธีครูพักลักจำ เพราะ ครูไสว วงษ์งาม ไม่ยอมฝึกให้ด้วยเห็นว่าโต เป็นสาวแล้ว ต่อมาครูไสว วงษ์งาม และครูบัวผัน จันทรศรี เห็นความสามารถและความตั้งใจจริงจึงยอมรับ เป็นศิษย์ ได้รับการฝึกหัดถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านต่าง ๆ จนกระทั่งได้ออกแสดงร่วมกับครู และมีชื่อเสียงเป็นที่ ยอมรับ ต่อมาจึงตั้งคณะเป็นของตนเอง รับงานแสดง และถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านให้แก่ลูกศิษย์และผู้สนใจ ผลงานเพลงพื้นบ้านภาคกลางของแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ผลงานด้านการแสดง เพลงพื้นบ้าน และผลงานด้านการถ่ายทอดเพลงพื้นบ้าน ผลงานด้านการแสดงเพลงพื้นบ้านนั้น มีปรากฏต่อ สาธารชนทั้งในรูปแบบของการแสดงในโอกาสงานต่าง ๆ ทั้งงานราชการและงานของประชาชนทั่วไปผลงานด้าน การถ่ายทอดให้แก่เยาวชน นักเรียน นักศึกษาทั้งใน สถาบันการศึกษาและนอกสถาบัน นอกจากนี้ยังเป็น วิทยากรไปบรรยาย สาธิตการแสดงเพลงพื้นบ้านให้กับ องค์กรต่าง ๆ แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ เป็นศิลปิน เพลงพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงของจังหวัดสุพรรณบุรี อุทิศตน เพื่อการอนุรักษ์เผยแพร่งานเพลงพื้นบ้าน เป็นคลังความรู้ ที่สำคัญของข้อมูลเกี่ยวกับความรู้เพลงพื้นบ้าน จนได้รับ ยกย่องเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดงเพลง พื้นบ้าน (อีแซว) ประจำปีพุทธศักราช 2539

2. ผลการศึกษาพฤติกรรมการร้องเพลงอีแซวของ แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์พบว่า แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่โดดเด่น และไม่เหมือนใคร มีลักษณะที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

มีหลายประการ โดยเฉพาะท่วงทำนองและกลวิธีในการ ร้องเพลงอีแซวเสียงร้องของแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ มีความชัดเจน เสียงดัง ก้องกังวาน ร้องทำนองไพเราะ มีจังหวะช้า มีสำเนียงเหนือแบบสุพรรณ มีการเอื้อนที่มี หลักการใช้เสียงได้อย่างกลมกลืน ผสมผสาน สอดแทรก การใช้ลูกคอในการเอื้อน เพื่อความไพเราะแบบเพลง พื้นบ้าน เช่นการขึ้นเพลงอีแซว เมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่า มีวิธีการเอื้อนที่สอดคล้องกับหลักการขับร้องเพลงไทย มีจังหวะสม่ำเสมอ ออกเสียงคำเอื้อนชัดเจน แต่ยังไม่แผ่ว ไรด้วยสำเนียงเพลงพื้นบ้าน แม้ในการร้องแต่ละครั้ง จะไม่เหมือนกัน อาจมีการสลับปรับเปลี่ยนตำแหน่งของ คำเอื้อนบ้างแต่ยังคงรักษาทำนอง และเอกลักษณ์ของ บทเพลงตามเดิม คำร้อง บทกลอน เนื้อหาที่นำมาใช้ มีการคัดเลือกว่ามีความหมาย เป็นคำไทยแท้เสียส่วนใหญ่ ฟังง่ายเข้าใจง่าย สื่อสารกับผู้ฟังได้ดี แต่มีสัมผัสไพเราะ มีการนำคำในทับศัพท์ภาษาต่างประเทศมาใช้ให้เหมาะสม กับยุคสมัยนำเหตุการณ์ในปัจจุบันมาสอดแทรกใน บทกลอนต่าง ๆ มีศิลปะในการเล่นมุขตลก ไม่หยาบคาย มาช่วยเสริมการร้องให้มีความสนุกสนานเพิ่มมากขึ้น รูปแบบการร้องเพลงอีแซวของแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ ประกอบด้วย หลักการร้อง 3 ประการด้วยกัน คือ ประการที่ 1 เริ่มต้นจากกลวิธีการขึ้นเพลง ซึ่งใช้ลักษณะ การเอื้อนคล้ายกับเพลงไทยเดิมแต่มีสำเนียง และลูกคอ แบบเพลงพื้นบ้านที่มีความไพเราะเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะตนในการฝึกหัดถ่ายทอดก็ต้องเริ่มฝึกหัดจาก การขึ้นเพลงให้คล่องชำนาญเสียก่อน ประการที่ 2 การร้อง เนื้อเพลง ในการร้องเนื้อเพลงนั้นแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ด้วยกันโดยส่วนแรกเป็นการร้องบทไหว้ครูบทร้อง จะกล่าวถึงการกราบไหว้บูชา ระลึกถึงคุณของพ่อแม่ ครูอาจารย์ ผู้มีพระคุณเพื่อความเป็นศิริมงคลแก่ พ่อเพลง แม่เพลง ให้ร้องรำได้คล่องแคล่วไม่ติดขัด เป็นที่ภูมิใจผู้ชมผู้ฟังส่วนที่สองการร้องบทเกริ่น ซึ่งต้อง ใช้ความไพเราะ อ่อนหวาน สอดแทรกด้วยการปลุกเร้า ให้อยากชมอยากฟัง ส่วนที่สามการร้องบทประเป็นกลวิธี การร้องที่มุ่งเน้นความสนุกสนาน เร้าใจ ด้วยบทกลอน

ที่รุนแรง เน้นการโต้ตอบระหว่าง ชายหญิง ส่วนที่สี่ การร้องบทลาใช้กลวิธีที่ใช้เสียงอออดอ่อน อาลัย อวรณ์ ผู้ชม สถานที่ ส่วนที่ห้าการร้องบทอวยพร ถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการใช้กลวิธีการร้องเพราะนอกจากใช้ความไพเราะ อ่อนหวานแล้วจะต้องร้องเพื่อตีความรูสึกเศร้าใจออก และสอดแทรกความปลาบปล้ม ความสุขใจเข้าไปแทนที่ รูปแบบการร้องประการที่ 3 การลงเพลง เป็นกลวิธีการร้องที่ต้องใช้ไหวพริบปฏิภาณของบุคคล สองกลุ่ม คือต้นเสียงกับลูกคู่ กล่าวคือเมื่อต้นเสียงร้องจบจะร้องกตเสียงคำสุดท้ายของวรรคเพื่อเป็นสัญญาณว่าร้องจบบทแล้ว ลูกคู่จะต้องร้องสอดรับขึ้นมาให้ลงจังหวะ ในกลวิธีของแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ นั้นจะร้องรับคำท้ายให้มีความหมายครบถ้วน ไม่ตัดหรือฉีกคำออกไป การลงเพลงลักษณะนี้จึงมีความไพเราะ และได้ความหมายของคำครบสมบูรณ์

กลวิธีการด้น การด้นเป็นเอกลักษณ์พิเศษอย่างหนึ่งของแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่มีคุณค่ามากควรแก่การศึกษาเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ ในการร้องเพลงอีแซวนั้น นอกจากบทร้องซึ่งเป็นกลอนครุแล้ว ในการแสดงการด้นเป็นวิธีการหนึ่ง ซึ่งจะทำให้การร้องเพลงอีแซวมีความสมบูรณ์แบบช่วยสร้างอรรถรส ให้ผู้ชมผู้ฟัง และเป็นวิธีการช่วยแก้ไขปัญา แก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี ซึ่งแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ มีหลักวิธีการในการด้น ดังนี้ ผีกสังเกต ตั้งวัตถุประสงค์ ใช้คำง่ายมีสัมผัสและความหมาย โครงเรื่องและคำลง การเดินกลอน ร้องจากใจ ด้นสิ่ง ที่พบ มีจุดเด่นและจุดดี มีอารมณ์ขัน สร้างสรรค์จากเพลงเก่า

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาชีวประวัติและผลงานด้านเพลงพื้นบ้านภาคกลางของแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการร้องเพลงพื้นบ้านภาคกลางโดยเฉพาะเพลงอีแซว เนื่องจากท่านได้รับ

การถ่ายทอดวิธีการร้องจากครูเพลงพื้นบ้านหลายท่าน ซึ่งแต่ละท่านจะมีเอกลักษณ์เฉพาะตนแตกต่างกันออกไป แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ ได้เลือกกลวิธีการร้องอันเป็นลักษณะเด่นของแต่ละท่านมาปรับใช้กับวิธีการร้องของตนเอง จึงเกิดเป็นรูปแบบการร้องเฉพาะตนที่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ไม่เหมือนใคร ทั้งยังมีความไพเราะ มีรูปแบบการร้องที่เหมาะสมกับทุกยุคสมัย สร้างความประทับใจให้ผู้ชมผู้ฟัง มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ ประกอบกับเป็นผู้มีความอดสาหะพากเพียรในการฝึกหัดพัฒนาตนอยู่เสมอซึ่งสอดคล้องกับปณิธานาคพาน (2552:28) ได้ทำการศึกษารื่องแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ กับความร่วมมือในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นกับองค์การบริหารส่วนตำบลบางงาม อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรีพบว่า แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ เป็นบุคคลที่เสียสละทำงานเพื่ออนุรักษ์ศิลปะเพลงพื้นบ้านมาโดยตลอด ทำงานด้วยความเต็มใจ และรักในศิลปะเพลงพื้นบ้านอย่างแท้จริง

ผลงานเพลงพื้นบ้านภาคกลางของแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ผลงานด้านการแสดงเพลงพื้นบ้าน และผลงานด้านการถ่ายทอดเพลงพื้นบ้าน ผลงานด้านการแสดงเพลงพื้นบ้านนั้นมีปรากฏต่อสาธารณชนทั้งในรูปแบบของการแสดงในโอกาสงานต่าง ๆ ทั้งงานราชการและงานของประชาชนทั่วไปผลงานด้านการถ่ายทอดให้แก่เยาวชน นักเรียน นักศึกษาทั้งในสถาบันการศึกษาและนอกสถาบัน นอกจากนี้ยังเป็นวิทยากรไปบรรยาย สาธิตการแสดงเพลงพื้นบ้านให้กับองค์กรต่าง ๆ แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ เป็นศิลปินเพลงพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงของจังหวัดสุพรรณบุรี อุทิศตนเพื่อการอนุรักษ์เผยแพร่งเพลงพื้นบ้าน เป็นคลังความรู้ที่สำคัญของข้อมูลเกี่ยวกับความรู้เพลงพื้นบ้าน จนได้รับยกย่องเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง เพลงพื้นบ้าน (อีแซว) ประจำปีพุทธศักราช 2539

2. กลวิธีการร้องเพลงอีแซวของแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ พบว่า แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่โดดเด่น และไม่เหมือนใครมีลักษณะที่

แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวหลายประการ โดยเฉพาะท่วงทำนองและกลวิธีในการร้องเพลงอีสาน เสียงร้องของแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ มีความชัดเจน เสียงดัง ก้องกังวาน ร้องทำนองไพเราะ มีจังหวะช้า มีสำเนียงเหนือแบบสุพรรณ สอดคล้องกับดวงเดือน สดแสงจันทร์ (2544) ได้ทำการศึกษารื่องการศึกษา เพลงพื้นบ้านคณะขวัญจิต ศรีประจันต์ พบว่า ขวัญจิต ศรีประจันต์ มีลักษณะเฉพาะตัวในการแสดงที่โดดเด่น ไม่เหมือนใคร ท่วงทำนองการร้องเพลงพื้นบ้านมีทำนอง ไพเราะ มีจังหวะค่อนข้างช้า คำร้องบางคำจะออกสำเนียง เหนือ มีการใส่ลีลาในการเอื้อนมาก นอกจากลักษณะ ดังกล่าวแล้วผู้วิจัยพบว่า การเอื้อนมีหลักการใช้เสียง ได้อย่างกลมกลืน ผสมผสาน สอดแทรก การใช้ลูกคอ ในการเอื้อน เพื่อความไพเราะแบบเพลงพื้นบ้าน โดยเฉพาะการขึ้นเพลงอีสาน เมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่า มีวิธีการเอื้อนที่สอดคล้องกับทฤษฎีหลักการขับร้อง เพลงไทยของ ท้วม ประสิทธิกุล (2535) หลักคีตศิลป์ไทย กล่าวว่า โดยหลักการใช้และบังคับควบคุม ปาก ลิ้น จมูก คอ เสียง ลมการบังคับเสียงสูง-ต่ำ ดัง-ค่อย มีจังหวะสม่ำเสมอ ออกเสียงคำเอื้อนชัดเจน แต่ยังแฝง ไว้ด้วยสำเนียงเพลงพื้นบ้าน แม้ในการร้องแต่ละครั้ง จะไม่เหมือนกัน อาจมีการสลับปรับเปลี่ยนตำแหน่ง ของคำเอื้อนบ้างแต่ยังคงรักษาทำนอง และเอกลักษณ์ ของบทเพลงตามเดิม ในส่วนของคำร้อง บทกลอน เนื้อหาที่นำมาใช้ มีการคัดเลือกคำที่มีความหมาย เป็นคำไทยแท้เสียส่วนใหญ่ ฟังง่ายเข้าใจง่าย สื่อสาร กับผู้ฟังได้ดี แต่มีสัมผัสไพเราะ มีการนำคำในทับศัพท์ ภาษาต่างประเทศมาใช้ให้เหมาะสมกับยุคสมัย นำเหตุการณ์ในปัจจุบันมาสอดแทรกในบทกลอนต่างๆ มีศิลปะในการเล่นมุขตลกไม่หยาบคาย มาช่วยเสริม การร้องให้มีความสนุกสนานเพิ่มมากขึ้น รูปแบบ การร้องเพลงอีสานของแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ ประกอบด้วย หลักการร้อง 3 ประการด้วยกัน คือ ประการที่ 1 กลวิธีการขึ้นเพลง ประการที่ 2 การร้องเนื้อเพลง ซึ่งประกอบด้วย 5 รูปแบบ คือ บทไหว้ครู บทเกริ่น

บทประ บทอวยพร และบทลา ประการที่ 3 การลงเพลง

ลักษณะพิเศษอีกอย่างหนึ่ง คือ กลวิธีการต้น การต้นเป็นเอกลักษณ์พิเศษอย่างหนึ่งของแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่มีคุณค่ามากควรแก่การศึกษาเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ ในการร้องเพลงอีสานนั้น นอกจากบทร้องซึ่งเป็นกลอนครูแล้ว ในการแสดง การต้นเป็นวิธีการหนึ่งซึ่งจะทำให้การร้องเพลงอีสาน มีความสมบูรณ์แบบ ช่วยสร้างอารมณ์ส ให้ผู้ชมผู้ฟัง เป็นที่ประทับใจกลวิธีการต้นเพลง ของแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์นั้น ก่อให้เกิดสุนทรียะอันเริ่มจากเสียงร้อง ถ้อยคำ สร้างความประทับใจทางการยอมรับความรู้สึกร ความเพลิดเพลินจนกระทั่งเห็นคุณค่าของบทกลอน และผู้ร้อง อีกทั้งยังเป็นวิธีการช่วยแก้ไขปัญห แก้ไข สถานการณ์เฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี ซึ่งแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ มีหลักวิธีการในการต้น ดังนี้คือ การฝึก สังเกต ตั้งวัตถุประสงค์ในการร้อง ใช้คำง่ายมีสัมผัส และความหมาย มีโครงเรื่องและคำลง เดินกลอนให้ สละสลวย ร้องจากใจจริง ด้นสิ่งที่พบ มีจุดเด่นและ จุดด้อยในแต่ละบท สอดแทรกอารมณ์ขัน สร้างสรรค์บท จากเพลงเก่า

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในทางวิชาการ

1.1 แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ เป็นผู้ม ีองค์ความรู้เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านประเภทอื่น ๆ อีก หลายชนิด ซึ่งเพลงแต่ละประเภทมีกลวิธีการร้อง ที่มีเอกลักษณ์แตกต่างกันออกไป จึงควรมีการศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลกลวิธีการร้องเพลงพื้นบ้านประเภท อื่น เช่น เพลงฉ่อย เพลงลำตัดเพลงเรือ เพลงพวงมาลัย เพลงแหล่ เป็นต้น

1.2 องค์ความรู้เรื่องการทำขวัญนาค ในรูปแบบของแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ มีกลวิธีที่มี เอกลักษณ์เฉพาะ มีคุณค่าควรแก่การศึกษานุรักษ์ แต่มีผู้ได้รับการสืบทอดน้อยจึงควรมานำมาเป็นประเด็น หัวข้อในการศึกษาวิจัย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการร้องเพลงอีสานจากคณะอื่น ๆ

2.2 ควรมีการศึกษารวบรวมเพลงพื้นบ้านที่คณะเพลงต่าง ๆ ใช้ร้องกันอยู่ในปัจจุบัน

2.3 ควรจัดให้มีการสัมมนาเรื่องเพลง

อีสานทั้งในภายในจังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดใกล้เคียง เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ในด้านลักษณะทำนอง คำร้อง และสำเนียงการร้อง

บรรณานุกรม

- ดวงเดือน สดแสงจันทร์. การศึกษาเพลงพื้นบ้านคณะขวัญจิต ศรีประจันต์. ปริญญาโท. ปณิสร นาคปาน. แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ กับความร่วมมือในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น กับองค์การบริหารส่วนตำบลบางงาม อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี. สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น: 2552
- ห้วม ประสิทธิกุล. (2535). วิธีขับร้องเพลงไทยให้ไพเราะ. กรุงเทพมหานคร:อมรินทร์ พรินติ้งกรุ๊ป.
- แหยม เกื้อนสุริยา. สัมภาษณ์. วันที่ 3 เมษายน 2559.
- วรรณ แก้วกว้าง. สัมภาษณ์. วันที่ 7 พฤศจิกายน 2558.
- ศรีอัมพร ประทุมพันธ์. สัมภาษณ์. วันที่ 8 พฤศจิกายน 2558.
- สุจินต์ ชาวบางงาม. สัมภาษณ์. วันที่ 3 เมษายน 2559
- สุเทพ อ่อนสอาด. สัมภาษณ์. วันที่ 13 พฤศจิกายน 2558.
- สำเนียง ชาวปลายนา. สัมภาษณ์. วันที่ 3 เมษายน 2559